

Деркач В.Ю.
Мукачівський державний університет
Кухарчук О.С.
кандидат історичних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ ЄВРОПИ

У статті розглянуто роль лікувально-оздоровчого туризму в розвитку туристської індустрії Європи, історичні аспекти становлення та географію поширення. Розкрито діяльність найвідоміших курортів та оздоровниць Європи на шляху надання якісних послуг.

Ключові слова: лікувально-оздоровчий туризм, термальні джерела, курорт, курортне обслуговування, оздоровниця, оздоровча програма.

Лікувально-оздоровчий туризм належить до найбільш древніх видів туристської індустрії. Його розвиток полягає не тільки у використанні сприятливих природних факторів (кліматотерапія), спорту і фізичної культури, але й у наданні культурно-дозвільної діяльності та інших форм нетрадиційної профілактики.

З **античних часів** люди навчилися використовувати мінеральні води та лікувальні грязі в лікувальних цілях. Подорожі з лікувальними цілями були відомі ще в стародавніх Греції і Римі, громадяни яких використовували цілющі джерела та місця зі сприятливим кліматом для того, щоб зміцнити здоров'я. З терапевтичними цілями природні лікувальні ресурси використовувалися ще з античних часів. Гряззю та водами лікувалися давні римляни та греки. Є історичні відомості про те, що римські цезарі на знак вдячності богам будували храми біля тих грязьових джерел, де вони або члени їх родини вилікувалися. Дуже популярним серед римської знаті був аквамасаж. Вважається, що назву модного нині оздоровчого напрямку SPA надала аббревіатура відомої фрази імператора Нерона, який був великим прихильником римських терм [5].

Перший відомий в історії курорт Асклепія у Давній Греції, розташований поблизу порту Епідаурос, був створений на природних джерелах мінеральних вод у II ст. до н. е. До найдавніших (бронзовий століття) матеріальних свідчень лікування мінеральні води ставляться руїни капітальних споруд на джерелах вуглекислих вод навколо сучасного швейцарського курорту Санкт Моріц. Руїни подібних споруд періоду римського панування збереглися у різних сучасних

курортах Румунії, узбережжя озера Балатон в Угорщині, Бадена у Швейцарії та Австрії, Вісбадена у Німеччині, Екслебена у Франції. На території Італії, особливо у Лациуме і узбережжі Неаполітанської затоки, були численні курорти з мінеральними джерелами. Великий популярністю користувався курорт «Байи» з террасообразно розташованими термами, що був улюбленим місцем відпочинку римських вельмож.

В *ранньому Середньовіччя* відомими курортами були «Пломбьер Ле Бен» і «Ахен». Надалі прославилися мінеральні джерела Спаи Котре, відродилася слава знаних ще з давнини джерел Абано Терме. У XIV ст. популярності набув курорт «Карлсбад» (нині «Карлови Вари»). На початку XIV ст. Баден-Баден став активно відвідуваним курортом. На початку XVII ст. у Франції було створена курортна інспектура, завданням якої входив нагляд за станом курортів та його експлуатацією. Користування курортами продовжувало залишатися винятковою привілеєм знаті [2].

Часто згадується невелике бельгійське містечко Спа в Арденнах, яке надало світу перший бренд питної води і прославилося ще у середньовіччя своїми гарячими джерелами, в яких, за переказами, поновлювали сили та лікували поранення солдати численних війн.

У XVIII-XIX ст. починається інтенсивна розбудова європейських курортів з урахуванням комерційного підходу. Пожвавлення курортної справи супроводжувалося розширенням кола їх відвідувачів з допомогою представників буржуазії, чиновників та інтелігенції.

Значні успіхи у розвитку курортної справи зробив Ізраїль, що перетворив Мертве море у всесвітньо відома центр курортології. У 1958 р. була створена Міжнародна федерація по курортній справі. Спочатку її завданнями були соціальні проблеми курортної справи і організація санаторно-курортної допомоги інвалідам Другої світової війни. Надалі виникла справжня курортна індустрія.

Лікувально-оздоровчий туризм достатньо поширений у Європі. До XIX ст. сформувалася *німецька курортологічна школа*, прихильниками якої, крім Німеччини, Австрії і Швейцарії, стали Чехія і Словаччина. У цих країнах сформувалися багаті традиції курортної справи, вони мають у своєму розпорядженні широкий спектр цілющих природно-кліматичних ресурсів, розвинену інфраструктуру, використовують сучасні ефективні методи профілактики і лікування захворювань, а також реабілітації. Чехія, Словаччина і Німеччина контролюють більшу частку європейського лікувально-оздоровчого туризму [1].

Закладені ще в XIX ст. принципи німецької школи курортології у країнах, які їх підтримують (Німеччина, Австрія, Швейцарія, Чехія, Словаччина

та ін.), дотепер не зазнали суттєвих змін. Особам, які прибувають на курорти, зазвичай не пропонують суворий розпорядок дня, вони самі обирають час для лікувальних процедур і не зобов'язані діяти за лікарською порадою. Курорти іншої групи, до якої входять Іспанія, Італія, Франція, Бельгія, мають переважно **оздоровчий характер**. Хоча саме в Бельгії знаходиться знаменитий курорт Спа, що дав загальну назву всім курортам із термальними водами.

За кількістю туристських прибуттів на санаторно-курортне лікування Чехія очолює список європейських країн. Усі чеські курорти, крім лікувальних і оздоровчих, пропонують культурні, розважальні й спортивні програми. На курортах відкривають театральні сцени, галереї та виставкові зали, ігрові заклади тощо, розширюють можливості активного відпочинку, створюючи умови для гри в гольф і теніс, плавання, занять верховою їздою, пішохідних і велосипедних прогулянок. Лікувальні та оздоровчі програми вдало поєднуються з культурними, розважальними та пізнавальними заходами.

Найбільша і найвідоміша чеська оздоровниця – «Карлові Вари», або «Карлсбад», як називали цей курорт у XIX ст. Розташований він на заході країни. Історія курорту тісно пов'язана з відкриттям та освоєнням джерел мінеральних вод. Курортне лікування тут почалося ще в XV ст. У Карлових Варах на сьогодні офіційно налічується 12 джерел. Наймогутніше серед них - Вржидло - гейзер, що викидає близько 2000 л/хв. гарячої води (+ 72,6 °C) на висоту 12-14 м. На цьому курорті туристи не лише лікуються, а й знайомляться з багатою історією і культурою міста. Карлові Вари нині приймають відвідувачів з усіх п'яти континентів. Особливо полюбляють курорт німецькі туристи завдяки вигідному співвідношенню ціни та якості лікування. Лікують у Карлових Варах хвороби травного тракту та обміну речовин [1].

Недалеко від «Карлових Вар» розташовані знамениті курорти «Франтішкови Лазне» і «Маріанське Лазне». **Курорт світового значення «Франтішкови Лазне»** знаходиться у західній частині Чехії і є одним із найстарших (заснований 1792 р.) і найбільших курортів країни. На ньому лікують хвороби системи кровообігу, вади серця і захворювання опорно-рухового апарату. **Курорт «Маріанське Лазне»** теж належить до так званого західночеського трикутника і має світову популярність. На курорті й у найближчих околицях налічується 140 джерел мінеральної води, з яких для лікувальних цілей використовуються 39. Тут лікують захворювання нирок і сечовивідних шляхів, обміну речовин, деякі захворювання нервової системи.

На північному заході Чехії, у районі масиву Рудних гір, розташований **бальнеологічний курорт «Тепліце»** - один із найдавніших у Європі. За 20 км на північ від Карлових Вар на висоті 650 м над рівнем моря знаходиться **курорт «Яхімов»**, що теж є курортом світового значення. Цілющими

властивостями володіють термальні радіоактивні джерела, температура води в яких досягає + 28 °С. Подібних джерел у світі є дуже мало. До речі, Яхімов є першим у світі радоновим санаторним курортом. Тут лікують хвороби опорно-рухового апарату і деякі хвороби нервової системи [2].

«*Лугачовіце*» - найбільший курорт Східної Чехії. Для лікування використовується не тільки вода, а й грязі. До основної групи хвороб, які тут лікують, належать хвороби дихальних шляхів, захворювання травного тракту та обміну речовин. «*Янске Лазне*» - один із найпопулярніших бальнеологічних курортів Чехії. Відомий тим, що в ньому був відкритий перший у Європі санаторій, який спеціалізувався на лікуванні дитячого паралічу. До великих курортів міжнародного значення належать і «*Подєбради*», розташовані серед мальовничих парків у рівнинній частині Чехії. Курорт має 13 джерел. На ньому лікують захворювання серця. Крім перелічених, відомими курортами Чехії є «*Кінжварт*», розташований за 8 км на північний захід від курорту «Маріанське Лазне»; «*Єсенік*», що знаходиться на північному заході Моравії.

Словаччина належить до країн німецької школи курортології, має багато всесвітньо відомих курортів. Один із них – «*П'єштяні*» - бальнеологічний курорт у південно-західній Словаччині. Його цілющі джерела сприяють лікуванню ревматичних та інших захворювань опорно-рухового апарату, лікують нервові захворювання. «П'єштяні» - бальнеологічний центр для дітей віком від трьох років. На південному заході Словаччини розташований також один із найстарших і найбільш відвідуваних бальнеологічних курортів «*Тренчанське Тепліце*» з декількома термальними сірчаними джерелами. Багато років тому він отримав поетичну назву "Карпатська перлина". Тут лікують захворювання опорно-рухового апарату.

«*Нові Смоковець*», «*Горні Смоковець*» і «*Штребське Плесо*», що спеціалізуються на лікуванні бронхіальної астми, хронічного бронхіту й алергійної застуди, розташовані у Високих Татрах. «Нові Смоковець» є одним із найкращих кліматологічних бальнеологічних курортів Центральної Європи. Тут лікують захворювання горла, нервової системи і рятують від фізичної втоми. «Горні Смоковець» і «Штребське Плесо» мають усі можливості для прийому і лікування дітей. «Нові Смоковець» і «Штребське Плесо» також є центрами літнього та зимового відпочинку у Високих Татрах [4].

У північно-східній частині Словаччини знаходиться знаменитий бальнеологічний курорт «*Брайдейову*» що пропонує лікування хвороб шлунка. Його друга назва "Оаза тиші та спокою". У південно-західній частині Словаччини розташований курорт «*Дудніце*». Використовують насичену сірководнем і двоокисом вуглецю термальну мінеральну воду, що дає змогу

лікувати захворювання опорно-рухового апарату, неврологічні й судинні захворювання.

Головним конкурентом Чехії на ринку лікувально-оздоровчого туризму є **Угорщина**. Її називають "країною термальних лазень". Тут в околицях Будапешта в 14 місцях із надр пробиваються 523 життєдайні потоки. Хоча лікування, пропоноване в цій країні, відрізняється від лікування на курортах Чехії і Словаччини, курорти Угорщини користуються великим попитом. Її природні джерела і свердловини за добу дають близько 0,5 млн. м куб. термальних вод, частина з них використовується в медицині. Європейським центром водолікувального купання Угорщина стала в ХІХ ст. Нині 22 міста і 62 угорських селища мають офіційно визнані лікувальні джерела [2].

Відвідування бальнеологічних курортів є однією з головних мотивацій подорожей в Угорщину. Особливо популярні відпочинок і лікування на угорських курортах серед туристів із Німеччини, США, Австрії. На ці країни припадає половина всіх прибуттів.

Туристські потоки спрямовуються за двома напрямками: у Будапешт і на озеро Балатон. Столиця Угорщини **Будапешт** ще в ХІХ ст. одержала статус міста лікувальних вод. Сьогодні це один з головних бальнеологічних курортів світу. На території міста щодоби зі 123 джерел одержують 70 млн. л гарячої цілющої води, більше половини якої має температуру, що вища за + 40 °С. **Озеро Балатон** - одне з найтепліших озер Європи. Щорічно сюди приїжджає до 100 тис. туристів із різних країн. Відомим є **бальнеокурорт Хевіз**, розташований на березі однойменного найбільшого гарячого озера Угорщини. Варто згадати і курорти Тата, Таполце (сірчаноокисла тепла (+ 28 °С) мінералізована вода підземної річки) [2].

Польща на ринку лікувально-оздоровчого туризму представлена бальнеологічними та кліматичними курортами. Головні приморські бальнеологічні й бальнеогрязеві курорти – **«Свіноуйсьце»**, **«Камень-Поморський»**, **«Колобжег»** - знаходяться на узбережжі Балтійського моря. Вони менш відомі, ніж чеські чи угорські, і не є їх конкурентами. Відсутність належної реклами, невисокий рівень медичного обслуговування, а також холодне море - все це обмежує можливості польських курортів.

На розвиток приморського лікувально-оздоровчого туризму Польщі, як і трьох прибалтійських держав - Естонії, Латвії та Литви, негативно впливає несприятлива екологічна ситуація в регіоні. Узбережні райони моря забруднені промисловими стоками і викидами. Через підвищений рівень бактеріального забруднення деякі балтійські пляжі закриваються. Тому туристичні потоки в приморські райони Польщі скорочуються.

Більш сприятливою для кліматичних курортів є ситуація у гірській місцевості. Гірсьокліматичний туризм можна розглядати як галузь спеціалізації Польщі в сфері лікувально-оздоровчого туризму. Гірські кліматичні курорти країни зосереджені в Судетах і Карпатах. На східному схилі Сондецьких Бескидів знаходиться перлина польських курортів «**Криніца**». Віддавна це місце відоме в Європі завдяки цілющим властивостям мінеральних джерел і лікувальних грязей, а останнім часом стало гірсьокліматичним і спортивним центром [4].

Лікувально-оздоровчий туризм розвивається також в Болгарії, Румунії, країнах - колишніх республіках Югославії. Ці країни мають вихід до теплих морів і пропонують переважно оздоровчі програми на курортах приморського кліматичного типу. Крім того, у Хорватії відкрите єдине в Європі родовище нафталану - різновиду лікувальної нафти з характерним ароматом, яка застосовується в медицині. Створений на його базі курорт «**Іваніч Град**» приймає пацієнтів, що страждають захворюваннями шкіри й опорно-рухового апарату [1].

Добре відомий **хорватський** бальнеологічний курорт в **Істпарське Топлице**, що славиться гарячими, сірчаними, радіоактивними джерелами. Тут лікують захворювання опорно-рухового апарату, хронічні шкірні захворювання, хронічні захворювання дихальних шляхів. Менш відомий курорт «**Цріквеніца**», розташований за 200 км від аеропорту Загреб на морському березі в оточенні густої середземноморської рослинності. Лікують тут захворювання опорно-рухового апарату та дихальних шляхів.

Словенія також завойовує своє місце на ринку лікувально-оздоровчого туризму. Найбільш відомими є курорти Топольшица, Чатеж, Рогашка Слатіна і Блед. Бальнеологічний курорт «**Топольшица**» має термальні джерела і розташований на висоті 395 м над рівнем моря. Лікувальні джерела і їхній сприятливий вплив були відомі вже в XVI ст. У сучасному вигляді курорт сформувався наприкінці XIX - на початку XX ст. Тут лікують захворювання опорно-рухового апарату, легкі форми хронічних серцево-судинних захворювань і дихальних органів. «**Чатеж**» - бальнеологічний курорт, що має термальні джерела і розташований на правому березі річки Сави в південно-східній частині Словенії. Джерела тут були відкриті ще наприкінці XVIII ст. На курорті лікують серцево-судинні захворювання, ушкодження опорно-рухової системи, неврологічні захворювання. «**Рогашка Слатіна**» - бальнеологічний курорт, відомий своєю мінеральною водою «Донат МГ», унікальною за вмістом магнію і бактеріологічною чистотою. Лікуються гастроентерологічні хвороби, порушення травлення, надлишкова маса. «**Блед**» - курорт, розташований біля

підніжжя Юлійських Альп, в улоговині на березі озера, вода в якому влітку прогрівається до + 26 °С. Тут є термальне джерело.

Німеччина. На території Німеччини розташовані понад 300 курортів. Тільки в Баварії їх близько 50. Деякі мають світове значення, їх щорічно відвідують тисячі іноземних туристів. Це, насамперед, «**Баден-Баден**» - курорт із м'яким кліматом. Близько 2000 років тому римляни відкрили тут гарячі термальні джерела. Таких джерел у Баден-Бадені 20. Найбільшу світову популярність одержав «**Вісбаден**» (столиця землі Гессен), багатство якого полягає в 26 термальних лікувальних джерелах із температурою + 68 °С Це зелена оаза (з одного боку - Рейн, з іншого - гори Таунус) із середземноморським кліматом і середньорічною температурою + 9 °с. Вісбаден називають "Ніццою півночі" [2].

Відомими бальнеологічними курортами Німеччини є також «Баденвейлер», «Вільдбад» і «Байерсброн», розташовані біля підніжжя гірського масиву Шварцвальд; «Вад-Хомбург» і «Бад-Наухайм», розташовані неподалік від Франкфур-та-на-Майні; «Ахен» - на заході країни. Багато в Німеччині кліматичних курортів, серед яких переважають гірські й лісові: «Кведлінбург», «Оберхоф», «Фюссен», а також приморські, розташовані біля Північного моря чи в Німецькій Прибалтиці: «Вангероге», «Дамі», «Травемюнде», «Тіммендорфер», «Штранд», «Хайлігенхафен», «Фленсбург». Щорічно курорти Німеччини приймають понад 1 млн. осіб. Профілактичні та реабілітаційні програми, які вони пропонують, користуються попитом у жителів Австрії, Франції, Бельгії, Люксембургу, США і Канади [4].

Найвідоміший серед численних курортів **Австрії** - бальнеологічний курорт «**Бадгастайн**» - знаходиться на півдні федеральної провінції Зальцбург, у долині ріки Гастайн, Він створений на базі 17 гарячих радонових джерел із температурою + 44,3 °С. «Бадгастайн» почав швидко розвиватися з 1828 р. і до середини ХХ ст. став всесвітньо відомим. Тут створені всі умови для відпочинку та лікування. За порадою лікаря можна пройти курс лікування в радонових цілющих штольнях гори Радхаусберг, що допомагають при захворюваннях нервової, серцево-судинної, бронхо-легеневої системи, опорно-рухового апарату, гормональних порушеннях. У цьому ж районі розташований ще один бальнеокліматичний курорт із гарячими джерелами – «**Бад-Хофгастайн**». Він відомий і як гірський спортивний центр.

Відомим курортом Австрії є «**Бад-Халь**» - чарівне містечко, розташоване між Віднем і Зальцбургом у мальовничому районі Альп. Лікування хронічних запальних і дегенеративних ревматичних захворювань, жіночих хвороб засноване на використанні йодистої ропи з природних джерел. Всесвітньо відомим курортним містом є **Баден**, розташований у східній околиці

Віденського лісу. Свою репутацію як оздоровчий курорт він отримав завдяки 14 гарячим джерелам (+ 36 °С). Також варто назвати ще курорти «*Бад-Ішль*», «*Бад-Блюмау*» і «*Бад-Дюррк-берг*».

Окрім бальнеологічних і кліматичних курортів, в Австрії розвивається приозерний лікувально-оздоровчий туризм. Щорічно озера Аттерзе, Мондзе, Топліцзе, Грюндлзе, Каммерзе відвідують близько 1 млн. туристів. Загалом понад 20 % усіх туристських прибуттів в Австрію здійснюються з лікувальними цілями [4].

Швейцарія трохи поступається Німеччині й Австрії за кількістю курортів, але як регіон лікувально-оздоровчого туризму вона є не менш популярною. Правда, курортне обслуговування в цій країні доступне лише заможним клієнтам. Славою користуються бальнеологічні здравниці «*Баден*», «*Бад-Рагац*» і гірські кліматичні курорти «*Ароза*», «*Давос*», «*Сангн-Моріц*», «*Церматт*» та ін. Швейцарія однією з перших почала практикувати лікування травами. Тут розташований потужний фітотерапевтичний центр *Кран-Монтана*. Трав'яні відвари та настої допомагають активізувати захисні функції організму, позбутися зайвої маси, уповільнити старіння. У фітотерапевтичному центрі успішно лікують дерматоз, порушення обміну речовин, діабет, захворювання суглобів, розлади нервової системи.

У **Франції** функціонують декілька всесвітньо відомих курортів. «*Енген*» - термальний курорт, розташований за 15 км від Парижа. Його води використовують із 1779 р. Курорт славиться мінеральним джерелом із найбільшим серед усіх джерел Франції вмістом сірки. Лікують захворювання дихальних шляхів. «*Віші*» - всесвітньо відомий курорт, розташований у центральному районі Франції, за 3,5 год. їзди від Парижа. Має 15 джерел, з них 6 - з питними мінеральними водами з температурою від + 16 до + 75 °С. На курорті лікують захворювання опорно-рухового апарату. «*Евіан*» - курорт із мінеральними джерелами на березі озера Ле-ман (Женевське озеро). «*Мірамар*» - курорт у Бретані, який пропонує курс таласотерапії. «*Порнік*» - курорт на Атлантичному узбережжі Франції - також пропонує курс таласотерапії.

Курорт «Ля Біль» знаходиться у трьох годинах їзди на потягу від Парижа, на Атлантичному узбережжі Франції, (кордон Бретані та Нормандії). Простягнувшись від Бретані до Вандеї, розташувались між океаном і соляними болотами, між морськими ялицями і дрібнозернистими пісками. Ля Біль утворює бухту у вигляді півмісяця - один з найкрасивіших пляжів Європи. Цей курорт зберігає традиції світських морських купань. Розкішний дев'ятикілометрову пляж, своєрідність приморських вілл, оточених садами, трикутники вітрил і нескінченний океанський променад – «Ля Біль» не схожий на жоден інший курорт Французької Атлантики: його без перебільшення можна

назвати курортом «з особливою атмосферою». Тут прийняті вечірні туалети за вечерею і довгі бесіди за аперитивом, тут кожен епізод денного розпорядку стає неповторним ритуалом [2].

Інститут таласотерапії «Тальго Ля Біль» - один з найбільших і найкрасивіших на французькій Атлантиці. З'єднаний критим переходом з готелем «Рояль». Це триповерховий комплекс з видом на океан, оброблений деревом, склом і світлим мармуром, загальною площею понад 3000 кв. м. До послуг гостей - закритий басейн з морською водою, багатофункціональний басейн «Струнке тіло» з джеттами, вируючими душами, гейзерами, каскадами і протитечією, фітнес-центр, сауни, турецькі лазні, солярій, джакузі. Індивідуально складений курс таласотерапії проводиться під медичним наглядом с використанням препаратів косметичної лінії «THALGO». Здійснюється індивідуальний підбір дієтичного харчування.

Південна Європа на ринку лікувально-оздоровчого туризму представлена в основному **Італією**. Її бальнеологічні курорти зосереджені на північному сході країни, в області Емілья-Романья і на острові Іскья, багатому не тільки термальними водами, а й лікувальними грязями. Найбільш відомі італійські бальнеологічні курорти розташовані на Адріатичному узбережжі, в провінції Равенна. Найпопулярнішим в Європі курортом є «*Монтекатіні Терме*», заснований ще 1345 р. Він розташований за 50 км від Флоренції в Тоскані. На острові *Іскья* - курорт, що працює під гаслом "краса і здоров'я", - є близько 70 діючих термальних джерел. За 35 км від Верони розташоване курортне містечко *Сірміоне*, відоме своїми сірчаними джерелами.

Іспанія, Португалія, Греція приваблюють туристів своїми кліматичними приморськими курортами, які більше відомі як зони відпочинку і розваг. Спеціалізованих лікувальних курортів у цих країнах небагато. В **Іспанії** найбільш знаменитою є водолікарня *Бенасаль*, джерела цілющих вод *Монтанехос* на *Коста дель Ассар* і термальні джерела у Валенсії, на базі яких функціонують курорти «*Кофренсе*» і «*Чулілья*». У **Греції** найбільш популярними є бальнеологічні курорти «*Камена Вор ла, Іпаті*» біля Ламії і Пластістомон, розташовані на східному узбережжі Центральної Греції. На захід від Афін функціонує бальнеологічний курорт «*Лутракіон*». На півострові Пелопоннес є кілька бальнеологічних курортів; «*Калабрія*», «*Метана*», «*Мілон*». На острові Евбея в Егейському морі розташований бальнеологічний курорт «*Едіносос*». Усі лікувально-оздоровчі курорти Греції переважно використовуються для внутрішнього туризму [1].

У **Португалії** найбільш відомі два лікувальних курорти: Албуфера і Педраш-Салгадаш. «*Албуфера*» - приморський кліматолікувальний курорт, розташований на березі Атлантичного океану. Його основним природним

лікувальним фактором є сухий субтропічний клімат середземноморського типу. На цьому курорті лікують хронічні пієлонефрит і цистит. «*Педраш-Салгадаш*» - бальнеолікувальний курорт, розташований на північний схід від м. Порту в горах Сьєрра-да-Пардела. Основним природним лікувальним фактором є субтермальні (близько + 20 °С) гідрокарбонатні натрієві води мінеральних джерел [4].

Таким чином, лікувально-оздоровчий туризм в Європі розвивається на належному рівні, розширюється спектр надання послуг, нові методики лікування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Драчева Е.Л. Спеціальні види туризму. Лікувальний туризм: навч. посібник / Є.Л. Драчева. - М.: КНОРУС, 2010. - 144 с.
2. Єсіпова С.А. Географія і рекреалогія туризму. Частина 1. Європейський туристський макрорегіон: навч. посібник / С.А. Єсіпова. - Омськ: Омський державний інститут сервісу, 2009. - 250 с.
3. Кусков А. С. Курортологія і оздоровчий туризм: навч. посібник / А.С. Кусков, О.В. Лисікова. - Ростов н/Д: «Фенікс», 2004. - С. 32-38.
4. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: підруч. / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. - К.: Знання, 2008. - 661 с.
5. Окладнікова Є.А. Міжнародний туризм. Географія туристських ресурсів світу: навч. посібник за спец. «Туризм» і «Соціокультурний сервіс». - М., СПб.: Омега-Л, 2002. - 327 с.

In the article the role of curativelyhealth tourism is considered in development of tourist industry of Europe, historical aspects of becoming and geography of distribution. Activity of the known resorts and health- resorts is exposed to Europe on the way of grant of quality services.

Keywords: curatively-health tourism, sources, resort, resort service, health-resort, health program.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>